

РОЛЬ БРИТАНСЬКОГО ДІАЛЕКТНОГО СУБСТРАТУ У ФОРМУВАННІ НОВОЗЕЛАНДСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Козлова Тетяна Олегівна

доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри англійської філології
Запорізького національного університету
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна

Статтю присвячено аналізу особливостей географічної дисперсії англійської мови, яка зумовила формування її нових форм – південних національних варіантів, зокрема новозеландського. Встановлено, що численні діалектні підсистеми Великої Британії було транспортовано до південної півкулі, де вони взаємодіяли в середовищі без географічних чи соціальних кордонів. Такий тип діалектної взаємодії відмінний від поширеної у світі ситуації діалектного континууму, оскільки розмитість ізоглос визначалася рівномірним розподілом та концентрацією діалектного матеріалу на території Нової Зеландії. Гомогенізація різних регіо- та соціолектів метрополії сприяла еволюції англійської мови в напрямку збереження та збагачення койнезованої форми. Контактували такі лінгвокультурні системи, для яких девіації від літературного стандарту англійської мови Великої Британії XIX ст. слугували нормативними престижними моделями. Регулярне природне контактування діалектів у різних ситуаціях і сферах спілкування стимулювало формування базової форми комунікації з її подальшим генезисом у літературний стандарт новозеландського національного варіанту англійської мови, у структурі якого транспортовані субстандартні британіцизми утворювали субстратний пласт. На рівні лексики субстратні елементи виявилися резистентними до змін. Більшість із них зберегли споконвічну форму, решта – зазнала трансформацій у результаті афіксації, транспозиції, словоскладання, реверсії та інших словотворчих процесів. У складі сучасного новозеландського варіанту англійської мови британський діалектний субстрат вирізняється динамізмом, про що свідчать активність його узусу, участь у процесах словотворення та експресивізації словникового складу. Дослідження особливостей історичних та соціокультурних змін, їх кореляцій з еволюційними процесами в мові дозволило спростувати теорії моногенезу новозеландського варіанту англійської мови, пов'язані з його походженням від австралійського варіанту чи одного з діалектів Англії. Найбільш вірогідним здається походження новозеландського варіанту під впливом декількох форм англійської мови. Результати аналізу еволюційних процесів, властивих полінаціональній англійській мові, переконують у важливості периферійних форм для внутрішньої варіативності системи.

Ключові слова: еволюція мови, субстрат, новозеландський варіант англійської мови, британські діалекти, теорія розвитку англійської мови в Новій Зеландії.

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності. У сучасних гуманітарних дослідженнях чільне місце посідають проблеми еволюції мови, а розвиток ідей про джерела, шляхи та стимули формування тієї чи тієї мови здійснюється в контексті філософії Нового часу, орієнтованої на антропоцентричний світогляд. Наука сьогодення зосереджує увагу на взаємодії людини зі Всесвітом, акцентує на важливості ролі людини як медіальної ланки в інтеграції мови, культури й довкілля. Просторово-часові модифікації в мові віддзеркалюють перебіг та спрямування етнічних процесів, на які суттєво впливають демографічні чинники, зокрема, різні види міграцій, зміна географічного середовища, соціальна гетерогенність, етнічні контакти, особливості світогляду та психології етносів тощо.

На думку Р. Якобсона, в «сучасній ієрархії цінностей питання куди важливіше, ніж питання звідки» [2, 144]. Проте особливості вихідного матеріалу хоч і не визначають, але суттєво впливають на зміни та подальший розвиток лінгваль-

ної системи. Усвідомлення цього корелює з актуальністю дослідження витоків та рушійних сил еволюції мови.

Формування загальної теорії еволюції мови потребує належного рівня узагальнення її положень з огляду навеликий обсяг даних та їх верифікацію. Тому визнання панхронічного / наднаціонального характеру (“uniformitarianism”, “the uniformity/uniformitarian principle” [4, 149]) мовної еволюції стимулює інтерес до історичних модифікацій, засвідчених писемними пам'ятками. Достовірність таких даних дозволяє вдосконалити дослідження архаїчних станів мови, глибше зрозуміти межі та зумовленість історичних трансформацій під впливом ендегенних та екзогенних чинників.

Вважаємо, що за своїми системними та функційними показниками англійська мова може бути показовою в плані діахронічних змін, конвергентних та дивергентних процесів. Спостереження за трансформацією англійської мови в поліцентричну систему, модифікаціями вихід-

ного матеріалу у процесі формування національних варіантів, дозволяють отримати важливі дані про перебіг мовних контактів, роль субстрату у формуванні гетерогенних систем (див. з цього приводу праці стосовно доіндоєвропейського субстрату в слов'янських, германських та романських мовах [1], субстрату в мовах Месопотамії [7] та інших регіонів [11]).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Праці різних років присвячено чинникам, наслідкам та процесуальним особливостям мовного розвитку (У. Вайнрах, Ю. А. Жлуктенко, С. В. Семчинський, О. С. Мельничук, E. Sapir, R. Wright). Досліджено питання еволюції національних варіантів англійської мови (Н. М. Биховець, Ю.А. Зацний, Т.О. Козлова, В. І. Скибіна, О. Є. Семенець, A. Delbridge, M. Görlach, R. Kritisberh, R. Lass), взаємодію діалектних систем між собою та з літературними стандартами (D. Crystal, W. Labov, S. Reed, P. Trudgill, O. I. Лужаниця). В окремих працях з'ясовано роль британських діалектизмів на початковому етапі розвитку американського варіанту англійської мови [9], представлено опис їхньої семантики, структури та етимології в австралійському варіанті англійської мови (Л. О. Русецька, Р. Я. Крицберг). Тим часом публікацій з проблем впливу британських діалектів на формування новозеландського варіанту англійської мови (далі – НЗА) вважаємо недостатньо, аби визнати їх розв'язаними, а ті, що оприлюднені, описують фрагментарні питання, а не проблему в цілому [3, 421–422; 5; 14]. Хоча авторитетні фахівці в цій галузі неодноразово вказували на вагомий вплив британських діалектних підсистем на формування НЗА [3; 6].

Формування мети й завдань статті. Мета пропонованої статті полягає у визначенні ролі британських діалектів, транспортованих до Нової Зеландії у сер. XIX ст., при формуванні новозеландського національного варіанту англійської мови. Ця мета конкретизується в таких завданнях: (1) розглянути теорії еволюції НЗА; (2) систематизувати особливості впливу транспортованих британських діалектів на різних рівнях системи НЗА; (3) виявити та описати етимологічні, структурно-семантичні та функційні властивості споконвічного субстрату на лексичному рівні.

Матеріал дослідження, що охоплює одиниці (серед іншого й 919 лексем), генетично співвідносні з британськими територіальними та соціальними діалектами, вибрано з авторитетних довідників (1) та інших достовірних джерел.

Виклад основного матеріалу дослідження. НЗА належить до первинних варіантів поліетнічної системи, а його формування розпочалося у XVIII ст. з міграції населення, для якого англійська мова була (першою) рідною. На території Нової Зеландії транспортована система зазнала впливу з боку автохтонної культури та мови маорі. Розвиток НЗА відбувався за моделлю роз-

витку інших первинних варіантів: швидка адаптація до нових умов функціонування, поглинання автохтонних мов, абсорбція та асиміляція елементів інших мов, забезпечення всіх видів комунікації, формування та кодифікація регіональної норми. Сучасний НЗА – один з південних варіантів англійської мови. Як і система метрополії, він виконує повний обсяг функцій національної мови та розвивається в умовах білінгвізму, оскільки друга офіційна мова Нової Зеландії – мова маорі, а переважна кількість маорійців – двомовна. Історичні зв'язки й територіальна наближеність, а також одночасна віддаленість від споконвічного ареалу зумовили взаємодію НЗА з австралійським варіантом англійської мови (далі –АВА).

Фонетичні особливості НЗА наближаються до АВА, проте мають низку характерологічних ознак, тим часом на граматичному рівні виявляється спільність з британським варіантом. Однак найбільш показовими є особливості НЗА на лексичному рівні через обмежені національно-регіональним узусом інновації, які виникали внаслідок (а) внутрішнього оновлення лексики з метою адаптації до нового оточення (*pig islander* “a New Zealander by birth”); (б) зовнішнього впливу з боку мови маорі (*kai* “food”), інших полінезійських мов (*afakasi* “half-cast”), англійської мови в Австралії (*cabbage tree* “a kind of local tree”) та Північній Америці (*collect* “telephone call”); (в) субстратного шару, тобто залишків британських регіо- та соціолектів (прикладі див. нижче). За таких умов питання про історичне джерело НЗА є складним і розв'язується дослідниками неоднозначно.

Існує декілька версій: НЗА – експортований варіант АВА [3]; НЗА та АВА походять від лондонського кокні [5], від діалекту Східної Англії [3, 388–422; 12]; НЗА – результат фіксації британських діалектів шляхом їх «вирівнювання» (“the mixing bowl theory” [13] або «поглинання» (“swamping” [10]). Кожна теорія висуває вагомий, хоч і не завжди переконливий аргументи.

Наприклад, теорія походження НЗА як відгалуження АВА спирається на ідентичність розвитку окремих властивостей цих варіантів. Вважаємо, що спільні типологічні ознаки можна також пояснити загальними тенденціями мовного розвитку, випадковістю паралельних змін навіть у різних мовах, а також формуванням спільних характеристик в ареальних об'єднаннях мов (союзах), що не передбачає існування генетичних зв'язків між цими системами. Сумніви щодо вірогідності походження НЗА від АВА підтримують такі факти: різні історичні епохи формування варіантів; суттєві відмінності в соціальній та вербальній поведінці базисної частини мовців (пор. примусову міграцію переважно чоловіків, представників декласованих верств суспільства в Австралію та вільних мігрантів, представників робітничого класу до Нової Зеландії); відмінності соціально-економічного розвитку країн, які якісно та кількісно відбилися на повсякденному та галузевому

розрядах лексики. На нашу думку, історичні паралелі розвитку НЗА та АВА необхідно брати до уваги, але не менш важливо уникати надмірної орієнтації на австралійську модель.

Прихильникам походження НЗА та АВА від кокні, які спираються лише на збіги вимови, також бракує переконливості. По-перше, достеменно невідома частка мігрантів-носіїв лондонського кокні. По-друге, бракує даних про співвідношення фонетичних ознак лондонського кокні XVIII ст. та АВА, а також кокні XIX ст. та НЗА. По-третє, хоча фонетичні відповідності надійні, вони все ж недостатні для встановлення напрямків та близькості генетичних зв'язків.

Наявність виразних спільних фонетичних ознак в НЗА, АВА та діалектах Східної Англії (East Anglia) [3, 388–391] не доводить їхньої спорідненості [8, 230–232] тому, що спільні ізоглоси поширені в різних південно-східних діалектах, ознаки могли бути запозиченими з АВА, вони також могли з'явитися внаслідок незалежного розвитку в НЗА.

Попри дискусійність питання про витoki НЗА, вплив британських діалектів відчутний упродовж всієї історії розвитку англійської мови в Новій Зеландії. Це дозволяє визначити спрямувальну, основоположну роль британських регіональних складників у формуванні НЗА. На нашу думку, британські регіональні елементи у складі НЗА являють субстратне явище.

Британські діалекти, транспортовані до Нової Зеландії, активно функціонували та постійно взаємодіяли на новій території, а їх носії історично складала основну частину населення на початкових етапах міграції. Хоча ці форми комунікації з часом втратили своє значення, численні лінгвальні факти та ознаки, співвідносні з британським регіональним узусом XIX ст., збережено в сучасному НЗА.

Особливість новозеландської ситуації полягає в тому, що до конвергентного розвитку залучалися не різні мови, а різні форми існування однієї мови. В комунікативному просторі Нової Зеландії поступово формувалася варіант англійської мови й поглинав транспортовані британські діалекти, яким були властиві спільні структурні ознаки, наслідуючі з одного джерела та сформовані внаслідок рівнобіжних змін в окремих діалектах.

Субстратні залишки транспортованих регіо- та соціолектів, невластиві британському стандарту чи просторіччю XIX ст., сьогодні представлені на всіх структурних рівнях НЗА. Наведемо окремі приклади: у фонетиці – глоталізація (*butter* > *buʔer*) та зникнення ініціального /h-/ (*house* > *'ouse*); у морфології – утворення дієслівних форм минулого часу за допомогою вузькорегіональних в британському варіанті засобів (*proven*); у синтаксисі – подвійне заперечення в декларативних реченнях (“*He ain't no digger, that's the colonel or the sergeant-major*” (цит. за: 1, 207)); у лексиці та фразеології (*clobber* [Br. dial. *cob* “to take a liking

to’] (1897 – тут і далі дата першої фіксації в писемних джерелах) “a friend, a mate”, *to be cobbers with* “to be (close) friends with”).

В етимологічному плані діалектний субстрат у НЗА охоплює одиниці, що походять з різних регіонів Британії: південно-західні (*dossan* (1847) [Cornish] “decomposed rock”), південно-східні (*witch* (1911) [Sussex “the lemon (sole) fish”] “a widely distributed but commercially unattractive flounder of little value as a food fish”), лондонський (*joint* (1909) [Cockney] “fellow, joker”), північні (*dampier* (1839) [Lancashire “a luncheon”] “an unleavened camp bread”) діалекти Англії, а також шотландські (*nugget / nugget* (1844) [Scottish *nugget* “a thickset person or animal”] “a dumpy islet or block-like rock”), ірландські (*barrack* (1897) [N. Irish dial. *barrack* “to brag”] “to jeer at, to tease a person”) та уельські (*piketlet* [Welsh dial. *bara pyglyd* “bread, a small leavened cake made of fine flour”] “a small pancake made of butter which includes a rising agent”) діалекти.

Поповнення НЗА британськими діалектизмами відбувається відносно регулярно, хоча збережено переважно лексику XIX – поч. XX ст., тобто періоду інтенсивної міграції з Англії. Перенесення з шотландських та ірландських діалектів незначні й припадають на поч. XX ст.

Британські діалектизми в НЗА характеризуються потужним комунікативним потенціалом. Вони співвідносяться з важливими для життєдіяльності новозеландців сферами: побут – *dunnekin* “a privy”, *straining-post* “a large fence post”, *stirabout* “a hasty pudding”, *perk* “beer”; стосунки, відносини – *tea-kettler* “a supporter”, *skyblue* “a milkman”, *barney* “a rowdy argument”; емоції та почуття – *gally* “thrown into a nervous state”, *purter* “lovely, in good spirits”; праця, повсякденні дії – *throw* “to fell a tree”, *spell* “to rest”, *slipe* “to transport (by sledge)”; освіта – *side school* “a school subsidiary to a main primary school”; спілкування – *Joe!* “greeting”, *Fair do!* “Be reasonable!”; природа – *sideling* “a steep hill slope”, *supplejack* “a climbing woody liane”, *teetotum* “a tiny bird”. Діалектизми поповнюють термінологічні системи сільськогосподарської (*skirt* “the edges of fleece”, *barrow* “a castrated boar”) та гірничої (*pass* “an ore chute”) галузей, лісорозробки (*snig* “to drag logs with a rope”), китобійного промислу (*scrag* “an inferior whale deficient in blubber”).

Тематична орієнтація субстратного шару лексики віддзеркалює пріоритети новозеландської культури й світовідчуття. Продуктивні позначення важкої праці (*graft* “to work hard”), друзів (*cobber*, *joker*, *cove*, *bloke*), девіантної поведінки (*larrikin*, *wowser*, *knockabout*, *narked*), чогось особливого (*rubydazzler*, *whistler*, *trimmer*, *realdag*). Кількісно представлені виявилися група інтенсивів (*wee* “very little”, *multy* “very bad” тощо). Історична стабільність та численність зазначених розрядів лексики дозволяє цим одиницям ефективно виконувати функцію культурних маркерів. За допомо-

гою таких вербалізацій створено автостереотип новозеландця, віддзеркалено уявлення та оцінки носіїв культури про себе, історичні зв'язки новозеландської та британської культур, самобутність та унікальність новозеландського етносу, актуалізовано ключові цінності новозеландської культури – працьовитість, надійність і позитивність, невибагливість, розсудливість і відчуття міри, емоційність, схильність до перебільшень. Акцентуація на певних категоріях денотатів та інтенсивний розвиток номінацій доводять важливість тих чи тих атрибутів етнічного буття: стрижневі реалії життя перетворюються на стрижневі терміни, які залучаються до культурного простору мовців.

У системі НЗА британський діалектний субстрат достатньо адаптований, що засвідчують такі аспекти:

- модифікація вихідних форм та значень з метою підвищення комунікативної ефективності перенесень за допомогою скорочення та експресивної афіксації – *crooked* adj. > НЗА *crook* adj., *crookie* “dishonest”; еліпсиса – *bite the ear* > НЗА *bite* “to chew”; транспозиції – *squiz* “to look, examine critically” > НЗА *squiz* “a look, a glance”; комбінації способів словотворення – *balla my hand-* + *-home-* + *-ie* > НЗА *bellahonie* “a tagging game”;

- асиміляція в цільовій системі та активне залучення субстандартних складників до процесів (а) словотворчої деривації (*dag* [Br. dial. ‘a challenge’] > “a funny fellow” > *to dag, dagger, daggings, daggy, dagginess, daggish* тощо); (б) семантичної деривації (*bonzer* [Br. dial. ‘very large marble’] “1) smth. outstanding; 2) a taw; 3) smth splendid;

4) a male nickname”); (в) фразеологізації (*lolly* [Br. dial. *lollypop*] > *to be caught with (one’s) hands in the lolly jar, to chuck / toss / lose one’s lollies, to do one’s lolly, to give smb. his lollies* тощо); (г) формування семантичних угруповань у межах НЗА (*supplejack – black vine – kareao – pirita – bush lawyer* “a climbing woody liane”) та на міжваріантному рівні (НЗА, АВА *shanghai* – АМА *slingshot* – БА *catapult*).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Система НЗА зазнала суттєвого впливу з боку британських регіональних підсистем на різних рівнях. На фонологічному рівні цей вплив позначився на вирівнюванні діалектних ознак та подальшому формуванні наддіалектних явищ у межах НЗА, тоді як у граматиці вплив британських діалектів виявився несуттєвим, а найбільш показова виразність субстрату на лексичному рівні. Британські діалектизми в НЗА тяжіють до активного узусу й виявляють резистентність до архаїзації; продуктивні у процесах словотворчої та семантичної деривації; сфери їх максимальної концентрації співвідносяться з важливим сферами виробництва, повсякденної діяльності, галузями соціокультурного та інформаційного призначення. Субстратні елементи перетворюються на ключові терміни новозеландської культури, залучаються до зв'язків між різними формами існування полінаціональної системи англійської мови.

Перспективи дослідження вбачаємо в зіставному аналізі субстратного шару в національних варіантах англійської мови, а також інших поліцентричних та мішаних мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борщевський С. В. Доіндоевропейський субстрат слов'янських, германських та романських мов і його позамовна база. *Мова і культура*. 2013. Вип. 16(2). С. 252-259.
2. Якобсон Р. К характеристике евразийского языкового союза. R. Jakobson. *Selected Writings. Phonological Studies*. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 2002. P. 144–304.
3. Bauer L. English in New Zealand. *The Cambridge History of the English Language: English in Britain and Overseas. Origins and Development*. R. Hogg, R. Burchfield (Eds.). Cambridge: Cambridge University Press, 1994. P. 382–429.
4. Botha R. Language evolution. The windows approach. Cambridge: Cambridge University Press, 2016. 318 p.
5. Cochrane R. G. Origins and Development of Australian accent. *Australian English: The Language of a New Society*. P. Collins, D. Blair (Eds.). St. Lucia: University of Queensland Press, 1989. P. 176–186.
6. Eagleson R. D. English Language in Australia and New Zealand. *English as a World Language*. R. W. Bailey, V. Gollah (Eds.). Ann Arbor: University of Michigan Press, 1982. P. 415–438.
7. Gianto A. Amarna Akkadian as a Contact Language. *Languages and Cultures in Contact: At the Crossroads of Civilizations in the Syro-Mesopotamian Realm; Proceedings of the 42th*. Leuven: Peeters Press en Departement Oosterse Studies Bondgenotenlaan, 1999. P. 123–144.
8. Gordon E., Campbell L., Maclagan M., Sudbury A., Trudgill P. New Zealand English: Its Origins and Evolution. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 370 p.
9. Kraitsir R. American English in the 18th century: from colonial to national. *Science and Education New Dimension: Philology*, 2014. Vol. II (1). Issue 17. P. 6-10.
10. Lass R. Where do extraterritorial Englishes come from? *Papers from the 5th International Conference on English Historical Linguistics*. S. Adamson, V. Law, S. Wright (Eds.). Amsterdam: Benjamins, 1990. P. 245–280.
11. Thomason S. G., Kaufman T. Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics. Berkeley, Los Angeles, Oxford: University of California Press, 1991. 428 p.
12. Trudgill P. Southern hemisphere East Anglian: New Zealand English as a Resource for the study of the 19th century British English. *Form, Function and Variation in English: Studies in Honour of Klaus Hansen*. Carles U., Lucko P. (Eds.). Berlin: Peter Lang, 1999. P. 169–174.

13. Trudgill P. The chaos before the order: New Zealand English and the second stage of new dialect formation. E. H. Jahr (Ed.). *Advances in Historical Sociolinguistics*. Berlin : Mouton de Gruyter, 1998. P. 197–207.
14. Trudgill P., Gordon E., Lewis G., Maclagan M. Determinism in new dialect formation and the genesis of New Zealand English. *Journal of Linguistics*, 2000. Vol. 36, # 2. P. 299–318.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. The Dictionary of New Zealand English. A Dictionary of New Zealandisms on Historical Principles. Orsman H.W. (Ed.). Auckland: Oxford University Press, 1997. 965 p.

REFERENCES

1. Borshchevskiy, S. V. (2013). Doindoievropeyskiy substrat slovianskykh, hermanskykh ta romanskykh mov i yoho pozamovna baza. [Pre-Indo-European substrate in the Slavonic, Germanic and Romance languages, and its extralinguistic grounds]. *Mova i kultura*, 16(2), 252-259. [in Ukrainian].
2. Jakobson, R. (2002). K harakteristike evrazijskogo âzykovogo soûza. [On the features of Eurasian linguistic area]. In R. Jakobson. *Selected Writings. Phonological Studies* (pp. 144–304). Berlin, New York: Mouton de Gruyter. [in Russian].
3. Bauer, L. (1994). English in New Zealand. In R. Hogg & R. Burchfield (Eds.). *The Cambridge History of the English Language: English in Britain and Overseas. Origins and Development* (pp. 382–429). Cambridge: Cambridge University Press. [in English].
4. Botha, R. (2016). *Language evolution. The windows approach*. Cambridge: Cambridge University Press. [in English].
5. Cochrane, R. G. (1989). Origins and Development of Australian accent. In P. Collins & D. Blair (Eds.). *Australian English: The Language of a New Society* (pp. 176–186). St. Lucia: University of Queensland Press. [in English].
6. Eagleson, R. D. (1982). English Language in Australia and New Zealand. In R. W. Bailey & V. Gorlah (Eds.). *English as a World Language* (pp. 415–438). Ann Arbor: University of Michigan Press. [in English].
7. Gianto, A. (1999). *Amarna Akkadian as a Contact Language*, Languages and Cultures in Contact: At the Crossroads of Civilizations in the Syro-Mesopotamian Realm; Proceedings of the 42th (pp. 123–144). Leuven: Peeters Press en Departement Oosterse Studies Bondgenotenlaan. [in English].
8. Gordon, E., Campbell, L., Maclagan, M., Sudbury, A., & Trudgill, P. (2004). *New Zealand English: Its Origins and Evolution*. Cambridge: Cambridge University Press. [in English].
9. Kritsberh, R. (2014). American English in the 18th century: from colonial to national. *Science and Education a New Dimension: Philology, II (1), 17*, 6-10. [in English].
10. Lass, R. (1990). Where do extraterritorial Englishes come from? S. Adamson, V. Law, S. Wright (Eds.). *Papers from the 5th International Conference on English Historical Linguistics* (pp. 245–280). Amsterdam: Benjamins. [in English].
11. Thomason, S. G., Kaufman, T. (1991). *Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics*. Berkeley, Los Angeles, Oxford: University of California Press. [in English].
12. Trudgill, P. (1999). Southern hemisphere East Anglian: New Zealand English as a Resource for the study of the 19th century British English. In U. Carles & P. Lucko (Eds.). *Form, Function and Variation in English: Studies in Honour of Klaus Hansen* (pp. 169–174). Berlin: Peter Lang. [in English].
13. Trudgill, P. (1998). The chaos before the order: New Zealand English and the second stage of new dialect formation. In E. H. Jahr (Ed.). *Advances in Historical Sociolinguistics* (pp. 197–207). Berlin: Mouton de Gruyter. [in English].
14. Trudgill, P., Gordon, E., Lewis, G. & Maclagan, M. (2000). Determinism in new dialect formation and the genesis of New Zealand English. *Journal of Linguistics*, 36 (2), 299–318. [in English].

SOURCES

1. Orsman, H. W. (Ed.). (1997). *The Dictionary of New Zealand English. A Dictionary of New Zealandisms on Historical Principles*. Auckland: Oxford University Press. [in English].

THE ROLE OF THE BRITISH DIALECT SUBSTRATUM IN NEW ZEALAND ENGLISH DEVELOPMENT

Kozlova Tetyana Olehivna

*Doctor of Philological Sciences, Associate Professor
Professor of the English Philology Department,
Zaporizhzhia National University
66, Zukovsky St., Zaporizhzhia, Ukraine*

The article analyses some aspects of the English language geographical dispersion in the southern hemisphere, which led to the evolution of its distinctive varieties – the Southern Hemisphere Englishes, including the variety spoken in New Zealand. It is demonstrated that numerous dialects transported from Britain interacted in the New Zealand environment without geographical or social boundaries between dialectal groups. Such dialect contacts differed from the typical interactions within a dialectal continuum as they formed wide isoglosses diffused throughout the entire New Zealand. The homogeneisation of various regional and social dialects spoken by immigrants from the metropolia accelerated the English language development towards enriched koineization of the transported speech. The contact occurred in the dialectal subcultures treating their speech deviations from the 19th century British standard as a matter of cultural loyalty and prestige. Permanent contacts of dialects in various interactional situations and spheres resulted in the genesis of the basic form of communication with its gradual development into New Zealand Standard English integrating the transported dialectal substratum. At the lexical level substrate elements proved resistant to modifications. Most units preserved their original shapes, some became involved into affixation, transposition, composition, reverse and other word-formation processes. Being dynamic in contemporary New Zealand English, the British dialect substratum is active in usage, word-formation, and expressivisation of vocabulary. The study of historical and sociocultural changes, their correlation with evolutionary processes in language challenges the monogenetic descent of New Zealand English from either Australian English or a single British dialect. More evidence is found to support the pivotal influence of different varieties of English. Findings about the evolution of English into a pluricentric language showed the importance of the periphery varieties for language-internal variation.

Key words: language evolution, substratum, New Zealand English, British dialects, theories of New Zealand English genesis.